

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu

LOP.411.4.2.2023

Pani
Magdalena Gołas-Bogacz
Prezes Zarządu
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ESKULAP”
spółka partnerska lekarzy
Wiesława Bogacz, Jadwiga Dziurowska,
Leszek Jędrusik, Stanisław Kania,
Grażyna Karaszewska, Andrzej Potysz,
Małgorzata Radzio-Sadowska, Jacek Smaruń

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/23/510 – Wykonywanie obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci i młodzieży

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ESKULAP spółka partnerska lekarzy Wiesława Bogacz, Jadwiga Dziurowska, Leszek Jędrusik, Stanisław Kania, Grażyna Karaszewska, Andrzej Potysz, Małgorzata Radzio-Sadowska, Jacek Smaruń ¹ , ul. Rynek 12-14, 48-340 Głuchołazy
Kierownik jednostki kontrolowanej	Magdalena Gołas-Bogacz, Prezes Zarządu ² , 14 listopada 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży oraz reagowanie w sytuacji uchylania się od niego 2. Działania oświatowo-zdrowotne jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2023 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych zarówno przed tym okresem, jak i po nim, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 w związku z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Agnieszka Haba, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/95/2023 z 30 października 2023 r.

(akta kontroli str. 1)

¹ Dalej: NZOZ ESKULAP lub Przychodnia.

² Dalej: Prezes lub Prezes Spółki.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2021-2023 w NZOZ ESKULAP przeprowadzono obowiązkowe szczepienia ochronne dzieci i młodzieży na podstawie przepisów ustawy z 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi⁵ oraz rozporządzeń Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych (z dnia 18 sierpnia 2011 r.⁶ i z dnia 29 września 2023 r.⁷). Wszystkie osoby wykonujące szczepienia ochronne w okresie objętym kontrolą posiadały wymagane kwalifikacje.

Personel Przychodni informował rodziców lub prawnych opiekunów o obowiązku szczepień ochronnych zgodnie z Programami Szczepień Ochronnych⁸, dokumentował podejmowane w tym zakresie czynności oraz monitorował proces związany z powiadamianiem i zaszczepianiem osób podlegających temu obowiązkowi. Pomimo tego, że sposób wykonywania zadań w ww. zakresie odpowiadał zasadom przyjętym w jednostce kontrolowanej, nie zagwarantowało to jednak zamieszczenia w dokumentacji medycznej każdego pacjenta pełnej adnotacji dotyczącej wykonania szczepienia, powiadomienia o obowiązku szczepienia i/lub wyrażenia zgody na zaszczepienie.

W całym okresie objętym kontrolą w Przychodni sporządzono i przekazywano Państwowemu Powiatowemu Inspektorowi Sanitarnemu w Nysie⁹ sprawozdania określone przepisami prawa. Jednak część z przekazanych dokumentów zawierała nieprawidłowe dane. Występowały również przypadki sporządzenia sprawozdań niezgodnie z wzorem określonym w przepisach rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r., przekazywania sprawozdań z naruszeniem terminu oraz w sposób odmienny od wskazanego w przepisach ww. rozporządzenia. Personel Przychodni przekazywał do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Nysie¹⁰ informacje o osobach uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych. Zaniechano jednak przekazania pięciu imiennych wykazów takich osób, pomimo że od czwartego kwartału 2021 r. występowały przypadki osób uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych.

Pracownicy NZOZ ESKULAP podejmowali działania profilaktyczno-edukacyjne w zakresie szczepień ochronnych, jednak występowały przypadki braku dokumentowania przedmiotowych czynności. W Przychodni nie realizowano programów zdrowotnych i programów polityki zdrowotnej w zakresie obowiązkowych szczepień ochronnych, jednak podejmowano aktywne uczestnictwo w programach zdrowotnych w zakresie zalecanych szczepień ochronnych. Podstawowym celem podejmowanych działań profilaktycznych i edukacyjnych było zwiększenie wyszczepienia populacji, a także wdrożenie działań zapobiegawczych, które przyczyniłyby się do zbudowania zaufania do systemu opieki zdrowotnej.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 1284, ze zm.; dalej: ustawa o zapobieganiu zakażeń.

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 2172, ze zm.; dalej: rozporządzenie w sprawie szczepień z 2011 r.

⁷ Dz. U. poz. 2077; dalej: rozporządzenie w sprawie szczepień z 2023 r.

⁸ Dalej: PSO.

⁹ Dalej: PPIS.

¹⁰ Dalej: PSSE.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹¹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży oraz reagowanie w sytuacji uchylania się od niego

Opis stanu faktycznego

1.1. Personel NZOZ ESKULAP informował o obowiązku szczepień ochronnych, dokumentował podejmowane w tym zakresie czynności oraz monitorował proces związany z powiadamianiem i zaszczepianiem osób podlegających temu obowiązkowi. Sposób wykonywania powyższych czynności odpowiadał zasadom przyjętym w jednostce kontrolowanej. Nie zagwarantowało to jednak zamieszczenia w dokumentacji medycznej każdego pacjenta pełnej adnotacji dotyczącej powiadomienia o obowiązku szczepienia.

W Przychodni nie wprowadzono pisemnych procedur dotyczących działań mających na celu realizację obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży oraz reagowania w sytuacji uchylania się od tego obowiązku. Prezes spółki poinformowała, że zasady postępowania personelu, jak również zadania poszczególnych pracowników zostały przekazane w formie ustnej, a wszelkie informacje dotyczące realizacji obowiązków w ww. zakresie przekazywano pracownikom na bieżąco. Prezes spółki wyjaśniła także, że w celu ujednoczenia systemu pracy personelu oraz interpretacji obowiązujących zasad dotyczących obowiązkowych szczepień ochronnych podejmowano następujące działania: 1/ organizowano spotkania/zebrania personelu, podczas których wskazywano zasady postępowania oraz zadania; 2/ pracownicy uczestniczyli w szkoleniach organizowanych przez PSSE; 3/ personel wykorzystywał informacje i zalecenia zamieszczane w serwisie internetowym Ministerstwa Zdrowia oraz Narodowego Funduszu Zdrowia.

(akta kontroli str. 397)

Wyznaczanie dzieci i młodzieży, które należało zaszczepić, a także monitorowanie procesu wyszczepiania osób zobowiązanych do poddania się szczepieniom ochronnym powierzono pracownikom Przychodni wykonującym obowiązki w Poradni Dzieci Zdrowych¹². Z uwagi na zmianowy system pracy oraz związane z tym rotacyjne zajmowanie stanowisk przedmiotowe obowiązki wykonywało łącznie sześć osób¹³, przy czym wiodącą rolę pełnił personel pielęgniarski. Podstawowym kryterium wyznaczania osób zobowiązanych do zaszczepienia był kalendarz szczepień¹⁴, na podstawie którego określano rok urodzenia osoby zobowiązanej do zaszczepienia oraz do którego dostosowywano pracę w poradni, opartą na współpracy pielęgniarka-

¹¹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹² Dalej: PDZ.

¹³ Tj. trzy pielęgniarki oraz trzech lekarzy pediatrów. Do 28 kwietnia 2023 r., tj. do czasu przejścia na emeryturę pielęgniarki koordynującej, obowiązki w zakresie szczepień ochronnych wykonywało siedem osób.

¹⁴ Kalendarz szczepień określający jakie szczepienia są realizowane w Polsce i kiedy (zarówno obowiązkowe – bezpłatne, jak i zalecane – płatne) określały publikowane corocznie komunikaty Głównego Inspektora Sanitarnego: a/ z dnia 26 października 2020 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2021 (Dz. Urz. Min. Zdrowia poz. 117), b/ z dnia 28 października 2021 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2022 (Dz. Urz. Min. Zdrowia poz. 85), c/ z dnia 28 października 2022 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2023 (Dz. Urz. Min. Zdrowia poz. 113) oraz z dnia 29 września 2023 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2023 (Dz. Urz. Min. Zdrowia poz. 87).

lekarz. Proces powiadamiania osób podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym lub opiekunów prawnych tych osób o ww. obowiązku monitorowany był na bieżąco przez pielęgniarki PDZ, poprzez kontrolę kart uodpornienia.

Sposób powiadamiania osób zobowiązanych do zaszczepienia lub opiekunów prawnych tych osób uzależniony był od wieku osoby objętej obowiązkiem zaszczepienia. Prezes spółki wyjaśniła, że *przy pierwszej wizycie patronażowej rodzic otrzymuje kartkę z wyznaczoną datą wizyty szczepiennej i takie postępowanie jest praktykowane w poradni przy każdej kolejnej wizycie szczepiennej. Jeżeli rodzice się nie zgłaszają, powiadamy ich w formie telefonicznej i SMS-owej. Młodzież niezgłaszająca się na szczepienie wzywana jest telefonicznie. Przypomnienia są również widoczne elektronicznie w systemie mMedica. Ogłoszenia dotyczące szczepień bieżących i zaległych roczników są umieszczane w widocznych miejscach na drzwiach gabinetów lekarzy pediatrów i w PDZ.*

Prezes Spółki poinformowała również, że personel Przychodni nie posiada dokumentacji potwierdzającej informowanie o obowiązku poddania się szczepieniom ochronnym, co wynika ze sposobu realizowania powyższych działań. Jednocześnie Prezes Spółki stwierdziła, że *sposób prowadzenia dokumentacji medycznej dotyczącej szczepień umożliwił zawiadomienie w odpowiednim terminie każdego zobowiązanego do zaszczepienia.*

(akta kontroli str. 38, 376, 386, 417-417c)

Wyjaśnienia w zakresie informowania zobowiązanych o konieczności poddania się szczepieniom ochronnym przekazane przez Prezes Spółki potwierdzają wyniki anonimowej ankiety przeprowadzonej w ramach czynności kontrolnych¹⁵. Wszyscy spośród 36 uczestników badania (100%) wskazali, że posiadają wiedzę z zakresu obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci, a 25 z nich (69%) wskazało lekarza rodzinnego jako jedyne (14%) lub jedno ze źródeł (56%), z którego pochodzi ta wiedza.

(akta kontroli str. 499-501)

Przeprowadzone w trakcie kontroli badanie na próbie 150 losowo wybranych osób zobowiązanych do zaszczepienia w latach 2021-2023 zgodnie z PSO¹⁶ wykazało, że do dnia przeprowadzenia czynności kontrolnych¹⁷ w kartach uodpornienia 93 osób (62%) odnotowano powiadomienia o obowiązku zaszczepienia zgodnie z przepisem §§ 9 i 10 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.¹⁸ Spośród 57 osób, których karty uodpornienia nie zawierały takiego wpisu, 47 osób¹⁹ (82%) stanowiły osoby zaszczepione, a 10 – osoby (18%) niezaszczepione. W trakcie kontroli nie stwierdzono, aby powiadomienia o obowiązku zaszczepienia były odnotowywane²⁰

¹⁵ Badanie ankietowe dotyczące stanu obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci i młodzieży w Polsce przeprowadzono wśród rodziców dzieci zapisanych do NZOZ ESKULAP podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym.

¹⁶ Badaniem objęto osoby, które powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi w PSO: a/ w 2021 r. – 50 osób w drugim roku życia, b/ w 2022 r. – 25 osób w szóstym roku życia i 25 osób w 10. roku życia, c/ w 2023 r. – 25 osób w 14. roku życia i 25 osób w 19. roku życia.

¹⁷ Tj. 31 stycznia 2024 r. – data zweryfikowania przez pracownika NZOZ ESKULAP zanonimizowanych zestawień sporządzonych na podstawie przeprowadzonego badania kart uodpornienia osób zakwalifikowanych do próby badawczej obejmującej 150 osób.

¹⁸ Tj. czytelnym pismem odręcznym w odpowiednich częściach dokumentu. Od 1 października 2023 r. przedmiotowe zagadnienie uregulowano w §§ 12 i 13 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r.

¹⁹ W tym dwie osoby zaszczepione poza granicami kraju.

²⁰ Na podstawie dokumentów przedłożonych w trakcie czynności kontrolnych ustalono, że przedmiotowe adnotacje zamieszczono w dokumentacji pięciu osób (spoza próby badawczej) uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych, które nie przedłożyły podpisanego oświadczenia dotyczącego braku zgody na wykonanie szczepień ochronnych. W dwóch spośród ww. pięciu przypadków adnotacja została podpisana przez rodzica/opiekuna prawnego dziecka.

w dokumentacji medycznej wymienionej w § 9 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.²¹ Powyższe opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Prezes Spółki wyjaśniła, że niezaszczepionym osobom *termin szczepienia wyznaczono, co odnotowano w książeczce zdrowia dziecka*. Na podstawie tej informacji osoby zobowiązane do zaszczepienia lub rodzice/opiekunowie prawni tych osób rejestrują wizyty w PDZ na bieżąco lub z wyprzedzeniem do dwóch tygodni. Prezes poinformowała też, że *wyznaczanie terminów wizyty szczepiennej w czasie dłuższym niż dwa tygodnie nie jest możliwe z uwagi na rotacyjny charakter pracy personelu NZOZ ESKULAP oraz liczbę dzieci zadeklarowanych* oraz podkreśliła, że *na przełomie roku 2018/2019 podjęto próbę wdrożenia długoterminowego systemu rejestracji oraz wyznaczania terminów wizyt, która zakończyła się niepowodzeniem*. Rodzice *wyrażali niezadowolenie z zastosowanego rozwiązania, nie zgłaszali się w wyznaczonych terminach równocześnie blokując dostępność do lekarza dla innych pacjentów, poprzez nieodwołanie wizyty*.

Na podstawie przedmiotowego badania ustalono również, że spośród ww. 150 osób 95 zostało zaszczepionych, a 55 niezaszczepionych. Spośród osób niezaszczepionych, w kartach uodpornienia 45 zostało odnotowane poinformowanie o obowiązku poddania się szczepieniom ochronnym. Wśród ww. 45 osób: 1/ 18 osobom lub ich opiekunom prawnym (40%) personel Przychodni przypominał o konieczności zaszczepienia²², 2/ trzy osoby zostały zaszczepione do dnia przeprowadzenia czynności kontrolnych²³, 3/ jedna osoba zrezygnowała ze świadczeń lekarza POZ w NZOZ ESKULAP, 4/ osiem osób nie zostało zaszczepionych z powodu przeciwwskazań zdrowotnych, 5/ dwie osoby ukończyły wiek uprawniający do szczepień w czwartym kwartale 2023 r., 6/ trzy osoby uznano za osoby uchylające się od obowiązku szczepień ochronnych i ujęto w wykazach przesłanych do PSSE w Nysie, 7/ wobec 10 osób nie udokumentowano podjęcia dalszych czynności, w tym nie odnotowano ponownego poinformowania o obowiązku szczepień. Powyższe ustalenia opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 167-184, 327, 376-377, 415-416)

Lekarze zatrudnieni w NZOZ ESKULAP koordynowali wykonanie obowiązkowych i zalecanych szczepień ochronnych przeciwko chorobom zakaźnym, poprzez udzielanie informacji i odpowiedzi na pytania kierowane przez rodziców.

(akta kontroli str. 38)

Karty uodpornienia pacjentów Przychodni stanowiły podstawowe źródło informacji w zakresie: 1/ liczby osób zobowiązanych do zaszczepienia przeciw poszczególnym chorobom zakaźnym w danym roku, 2/ liczby dzieci zaszczepionych na poszczególne choroby zakaźne w danym roku, 3/ liczby dzieci, których rodzice odmówili zaszczepienia na poszczególne choroby zakaźne w danym roku, 4/ liczby dzieci, którym odroczone terminy szczepienia na poszczególne choroby. Prezes Spółki wyjaśniła, że uzyskanie przedmiotowych informacji wymagałoby przeanalizowania przez personel *kart szczepień oraz historii choroby każdego dziecka z grupy wiekowej 0-19 lat*. Wskazała również, że *w latach 2021-2023 stan kart uodpornienia uległ zmianie ze względu na wypisy z poradni*. Tym samym część kart uodpornienia uwzględniona w poszczególnych sprawozdaniach sporządzanych przez pracowników Przychodni w okresie objętym kontrolą, przekazana została do innych jednostek podstawowej opieki zdrowotnej²⁴. Prezes Spółki zaznaczyła, że od momentu

²¹ § 12 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r.

²² Dotyczyło osób, które powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi w PSO, odpowiednio: a/ w drugim roku życia – osiem osób, b/ w szóstym roku życia – pięć osób, c/ w 10. roku życia – dwie osoby, d/ w 14. roku życia – trzy osoby.

²³ Tj. do 13 lutego 2024 r.

²⁴ Dalej: POZ.

przesyłania karty uodpornienia do wskazanej placówki, personel Poradni nie ma możliwości wglądu w historię szczepień.

(akta kontroli str. 232-244)

Na podstawie rocznych sprawozdań MZ-54²⁵ sporządzanych w Przychodni za okres objęty kontrolą ustalono, że w ww. okresie liczba dzieci i młodzieży podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym przewidzianym w PSO zadeklarowanych do lekarza POZ w NZOZ ESKULAP wynosiła (według stanu na 31 grudnia): 1/ w 2021 r. – 852 osoby²⁶; 2/ w 2022 r. – 799 osób²⁷; 3/ w 2023 r. – 731 osób²⁸. Według informacji przekazanych przez Opolski Oddział Wojewódzki w Opolu Narodowego Funduszu Zdrowia przypisanych było: 1/ w 2021 r. – 811 osób²⁹, 2/ w 2022 r. – 767osób³⁰, 3/ w 2023 r. – 691 osób³¹.

(akta kontroli str. 49, 85-90, 111-115, 140, 258-261)

Personel Przychodni ustalał roczny plan zapotrzebowania na szczepionki, który przekazywał do PSSE przed zakończeniem roku. Dane wskazywane w zapotrzebowaniu obliczano na podstawie przewidywanej liczby urodzeń dzieci, którą określano jako powiększoną o 10% liczbę dzieci urodzonych w roku poprzednim. W obliczeniach niezbędnej ilości poszczególnych szczepionek uwzględniano zalecaną liczbę dawek preparatów, których wymagane jest podanie więcej niż jednej dawki (w celu uzyskania oczekiwanej odporności). Dawki szczepionek dla dzieci od drugiego roku życia przewidywano *na podstawie liczby dzieci z danego rocznika zapisanych do przychodni oraz liczby dzieci niezaszczepionych w poprzednich latach według szczepień przewidzianych w PSO*. Liczbę szczepionek dla dzieci od drugiego roku życia podwyższano, zgodnie z zaleceniem pracowników PSSE, o 10-20 sztuk każdej dawki w każdym roczniku. Szczepionki zamówione na podstawie rocznego planu zapotrzebowania znajdowały się w PSSE, a personel Przychodni odbierał je wg potrzeb³². Pobierane przez pracowników NZOZ ESKULAP dawki szczepionki były różnorodne zarówno w zakresie ilości, jak i rodzaju szczepionek, co wynikało z konieczności zagwarantowania możliwości wyszczepienia wszystkich dzieci zarejestrowanych z wyprzedzeniem do dwóch tygodni.

(akta kontroli str. 389-390)

1.2. W NZOZ ESKULAP wykonywano obowiązkowe szczepienia ochronne, jednak w działaniach podejmowanych w tym zakresie miały miejsce naruszenia przepisów prawa.

²⁵ Roczne sprawozdanie ze szczepień ochronnych.

²⁶ Odpowiednio: a/ 241 osób w drugim roku życia (wszystkie osoby urodzone w 2019 r. – 135 i wszystkie osoby urodzone w 2020 r. – 106), b/ 125 osób w szóstym roku życia, c/ 152 osoby w 10. roku życia, d/ 184 osoby w 14. roku życia oraz e/ 150 osób w 19. roku życia.

²⁷ Odpowiednio: a/ 198 osób w drugim roku życia (wszystkie osoby urodzone w 2020 r. – 107 i wszystkie osoby urodzone w 2021 r. – 91), b/ 159 osób w szóstym roku życia, c/ 123 osoby w 10. roku życia, d/ 176 osób w 14. roku życia i e/ 143 osoby w 19. roku życia.

²⁸ Odpowiednio: a/ 165 osób w drugim roku życia (wszystkie osoby urodzone w 2021 r. – 88 i wszystkie osoby urodzone w 2022 r. – 77), b/ 162 osoby w szóstym roku życia, c/ 125 osób w 10. roku życia, d/ 147 osób w 14. roku życia i e/ 132 osoby w 19. roku życia.

²⁹ Odpowiednio: a/ 80 osób w pierwszym roku życia, b/ 107 osób w drugim roku życia, c/ 132 osoby w szóstym roku życia, d/ 161 osób w 10. roku życia, e/ 202 osoby w 14. roku życia oraz f/ 129 osób w 19. roku życia.

³⁰ Odpowiednio: a/ 69 osób w pierwszym roku życia, b/ 90 osób w drugim roku życia, c/ 165 osób w szóstym roku życia, d/ 128 osób w 10. roku życia, e/ 194 osoby w 14. roku życia oraz f/ 121 osób w 19. roku życia.

³¹ Odpowiednio: a/ 65 osób w pierwszym roku życia, b/ 78 osób w drugim roku życia, c/ 132 osoby w szóstym roku życia, d/ 143 osoby w 10. roku życia, e/ 155 osób w 14. roku życia oraz f/ 118 osób w 19. roku życia.

³² Liczby szczepionek znajdujących się w Przychodni i planowanych szczepień.

Przeprowadzone w trakcie kontroli badanie na próbie dokumentacji 75 losowo wybranych osób zaszczepionych w okresie objętym kontrolą³³ wykazało, że wszystkie szczepienia dzieci objętych próbą poprzedzało przeprowadzenie badania kwalifikacyjnego, o którym mowa w § 7 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.³⁴ We wszystkich przypadkach badania te wykonane zostały przez lekarzy pediatrów. Dokumentacja medyczna prowadzona w sposób indywidualny dla każdej z zaszczepionych osób zawierała zapisy potwierdzające przeprowadzenie badania kwalifikacyjnego.

(akta kontroli str. 334-359)

Przedmiotowe badanie wykazało również, że dokumentacja medyczna trzech osób nie zawierała wymaganej przepisami pisemnej zgody na wykonanie obowiązkowego szczepienia ochronnego (4%), a w dokumentacji trzech osób złożono jedynie podpis pod adnotacją na temat przeprowadzonego badania lekarskiego bez wskazania daty oraz treści wyrażonej zgody (4%). Powyższe opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 294-315)

W okresie objętym kontrolą obowiązkowe szczepienia ochronne w Przychodni wykonywało czterech pracowników, spośród których wszyscy posiadali wymagane kwalifikacje, określone w § 6 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.³⁵

(akta kontroli str. 245-254, 293, 475-477)

Personel Przychodni wykonujący obowiązkowe szczepienia ochronne dokonywał wpisów dotyczących przeprowadzonych szczepień w oparciu o przepisy §§ 9-10 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r., a od 1 października 2023 r. – na podstawie §§ 12-13 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r. Przeprowadzone badanie wykazało, że spośród 75 osób, których dokumentację objęto weryfikacją³⁶ 74 wpisy dotyczące wykonanych obowiązkowych szczepień ochronnych (99%) nie spełniały przynajmniej jednego z warunków określonych w przepisach, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 188-209)

W okresie objętym kontrolą w Przychodni nie wystąpiły sytuacje, w których w czasie badań kwalifikacyjnych zaistniały podstawy do długotrwałego odroczenia obowiązkowych szczepień ochronnych.

(akta kontroli str. 188-209)

W latach 2021-2023 do NZOZ ESKULAP szpitale przekazały karty uodpornienia trojga dzieci, których rodzice nie zgłosili się do Przychodni. Wskutek działań podejmowanych przez pracowników Przychodni rodzice dwojga dzieci złożyli w Poradni deklarację wyboru świadczeniodawcy świadczeń z zakresu POZ oraz lekarza POZ³⁷. Rodzice trzeciego dziecka złożyli w Poradni oświadczenia dotyczące rezygnacji z usług NZOZ ESKULAP, czego konsekwencją było zarchiwizowanie karty

³³ Badaniem objęto osoby, które powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi w PSO: a/ w 2021 r. – 25 osób w drugim roku życia, b/ w 2022 r. – 11 osób w szóstym roku życia i 14 osób w 10. roku życia, c/ w 2023 r. – 13 osób w 14. roku życia i 12 osób w 19. roku życia.

³⁴ Od 1 października 2023 r. przedmiotowe zagadnienie uregulowano w § 10 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r.

³⁵ Od 1 października 2023 r. przedmiotowe zagadnienie uregulowano w § 9 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r.

³⁶ Próba badawcza tożsama ze wskazaną w przypisie nr 11.

³⁷ Odpowiednio: 1/ rodzice pierwszego dziecka złożyli w NZOZ ESKULAP deklarację wyboru lekarza oraz załączyli oświadczenie w sprawie odroczenia szczepień, 2/ matka drugiego dziecka złożyła w NZOZ ESKULAP deklarację wyboru lekarza oraz podpisała odmowę zaszczepienia dziecka w karcie uodpornienia.

uodpornienia dziecka w Przychodni³⁸. Z informacji uzyskanych z Narodowego Funduszu Zdrowia wynikało, że dziecko od urodzenia nie miało wybranego świadczeniodawcy udzielającego świadczeń POZ na terenie województwa opolskiego ani też nie korzystało ze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych na terenie kraju. Zagadnienie to zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 210-214, 232-244, 283-292, 403-408, 446)

1.3. W okresie objętym kontrolą pracownicy NZOZ ESKULAP sporządzili i przekazali do PSSE sprawozdania dotyczące obowiązkowych szczepień ochronnych wymagane na podstawie przepisów prawa. Sprawozdania za okres od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2023 r. obejmowały: 1/ roczne sprawozdania ze szczepień ochronnych MZ-54 (trzy sprawozdania); 2/ kwartalne sprawozdania z przeprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych według ilości wykorzystanych szczepionek³⁹ (12 sprawozdań); 3/ kwartalne sprawozdania z przeprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych według informacji zawartych w kartach uodpornienia przechowywanych przez składającego sprawozdanie⁴⁰ (12 sprawozdań), do których załącznikiem były imienne wykazy osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych⁴¹ (cztery wykazy). Roczne sprawozdania sporządzano komputerowo, natomiast spośród 24 sprawozdań kwartalnych 18 sporządzono odręcznie, sześć komputerowo, przy czym w dwóch dokonano odręcznych dopisków⁴². Informacje zamieszczone we wszystkich sprawozdaniach uzyskano poprzez ręczne zliczenie i/lub zweryfikowanie informacji zamieszczonych w dokumentacji źródłowej.

Wszystkie sprawozdania roczne przekazywano z zachowaniem terminu. Spośród 24 sprawozdań kwartalnych przedłożonych PPIS w Nysie 20 przekazano zgodnie z terminami określonymi w §§ 13-14 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r., dwa - przed zakończeniem okresu sprawozdawczego⁴³, a dwa - po upływie terminu określonego ww. przepisach⁴⁴. W okresie objętym kontrolą 22 spośród 24 kwartalnych sprawozdań przekazano w formie odmiennej niż za pomocą środków komunikacji elektronicznej albo listem poleconym, wszystkie sprawozdania według ilości szczepionek sporządzono na niewłaściwym wzorze formularza, a w 11 z 12 sprawozdań według kart uodpornienia nie uzupełniono rubryki Działu 2⁴⁵. Powyższe ustalenia zostały opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 76-135, 143a-147, 225-231, 255-282, 410-412)

³⁸ Dotyczy oświadczenia złożonego 25 kwietnia 2023 r.

³⁹ Wzór sprawozdania określony został w załączniku nr 5 do rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r., a następnie w załączniku nr 6 z rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r.; dalej: sprawozdania według ilości szczepionek.

⁴⁰ Wzór sprawozdania określony został w załączniku nr 4 do rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r. a następnie w załączniku nr 5 z rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r.; dalej: sprawozdania według kart uodpornienia.

⁴¹ Zgodnie z treścią załącznika nr 4 do rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r. a następnie załącznika nr 5 z rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r., imienny wykaz osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych stanowi załącznik do kwartalnego sprawozdania według informacji z kart uodpornienia.

⁴² Odręcznie uzupełniono informacje w kolumnie *Zamówienie kwartalne* (w sprawozdaniu wg ilości szczepionek za trzeci kwartał 2023 r.) oraz w kolumnie *Uwagi/komentarze* (w sprawozdaniu wg ilości szczepionek za czwarty kwartał 2023 r.).

⁴³ Sprawozdanie według kart uodpornienia za czwarty kwartał 2022 r. przekazano 30 grudnia 2022 r. a za pierwszy kwartał 2023 r. – 31 marca 2023 r. natomiast sprawozdanie według ilości szczepionek za czwarty kwartał 2022 r. przekazano 30 grudnia 2022 r..

⁴⁴ Sprawozdanie według kart uodpornienia za drugi kwartał 2021 r. przekazano 13 lipca 2021 r., a za czwarty kwartał 2021 r. – 10 stycznia 2022 r.

⁴⁵ Tj. liczba osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych.

W okresie objętym kontrolą NZOZ ESKULAP przekazał do PSSE cztery wykazy osób uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych, pomimo że od czwartego kwartału 2021 r. występowały przypadki osób uchylających się od ww. obowiązku. Powyższe również zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 143a-147, 262-282, 410-412)

Prezes Spółki wyjaśniła, że pracownicy Poradni sporządzali sprawozdania kwartalne *na podstawie liczenia kart uodpornienia wszystkich roczników oraz że stanowiły one jedyne źródło danych wykazywanych w sprawozdaniu*. Podkreśliła także, że *sposób prowadzenia dokumentacji medycznej dotyczącej szczepień umożliwił sprawne i zgodne ze stanem faktycznym sporządzenie sprawozdań dot. obowiązkowych szczepień ochronnych*. W opinii Prezes Spółki *wypracowany przez personel system układania kart szczepień umożliwia dokładną kontrolę i zgodne ze stanem faktycznym sporządzenie sprawozdań*.

(akta kontroli str. 379-386)

W wyniku przeprowadzonych czynności kontrolnych⁴⁶ ustalono, że pracownicy Przychodni nie sporządzali wykazów dzieci i młodzieży objętych szczepieniami oraz niezaszczepionych. Badanie przeprowadzone na próbie kart uodpornienia⁴⁷ wykazało, że dane dotyczące ilości kart uodpornienia wykazane we wszystkich sprawozdaniach⁴⁸ (100%) były: 1/ zgodne z dokumentacją źródłową w zakresie osób urodzonych w latach 2005, 2010, 2013, 2017 i 2019; 2/ były niezgodne z dokumentacją źródłową w zakresie osób urodzonych w 2020 r. Przedmiotowe badanie wykazało również, że w sprawozdaniu według kart uodpornienia za pierwszy kwartał 2023 r. wykazane dane dotyczące osób urodzonych w 2017 r. nie były spójne. Powyższe szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 76, 79, 82, 91-92, 96, 99, 103, 108, 117, 122, 126, 128, 131, 255, 410-413)

Sprawozdania według ilości szczepionek sporządzano na podstawie danych zawartych w dokumentach potwierdzających wydanie szczepionek przez PSSE oraz w wewnętrznej dokumentacji Przychodni dotyczącej rozdysponowania szczepionek. Dokumentację źródłową w zakresie rozdysponowania szczepionek gromadzono w formie zeszytów, przy czym w poszczególnych zeszytach odnotowywano m.in. rozdysponowanie szczepionek przeciwko danej chorobie. W konsekwencji w jednym zeszycie zamieszczano informacje dotyczące od jednej do trzech rodzajów szczepionek różnych producentów⁴⁹. Do 2023 r. szczepienia dzieci wykonywano w podziale na dzieci małe (0-6 lat) oraz dzieci szkolne (7-18 lat), przy czym szczepienia dzieci szkolnych wykonywała pielęgniarka koordynująca, natomiast szczepienia małych dzieci wykonywały trzy pielęgniarki w systemie rotacyjnym⁵⁰. Rozliczenia wykorzystanych dawek szczepionek w szczepieniach małych dzieci oraz dzieci szkolnych dokumentowano odrębnie. Również sprawozdania w tym zakresie oddzielnie sporządzano i przekazywano do PSSE. Zamieszczanie adnotacji na temat wykorzystanych dawek szczepionek w dokumentacji źródłowej oraz sporządzanie sprawozdań dotyczących szczepień dzieci szkolnych, a od 2023 r. wszystkich szczepień, wykonywały wszystkie osoby pracujące w PDZ. Prowadzenie

⁴⁶ Na podstawie próby badawczej opisanej w przypisie nr 16 na str. 5 Wystąpienia pokontrolnego.

⁴⁷ Badaniem objęto wszystkie karty uodpornienia osób zapisanych do NZOZ ESKULAP urodzonych w 2005 r., 2010 r., 2013 r., 2017 r., 2019 r. oraz 2020 r.

⁴⁸ Tj.: trzy roczne sprawozdania MZ-54 oraz 12 kwartalnych sprawozdań według kart uodpornienia.

⁴⁹ Np. szczepionki stosowane przeciwko odrze, śwince, różyczce, szczepionki stosowane przeciwko tężcowi, błonicy i krztuścowi, szczepionki stosowane przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi i poliomyelitis.

⁵⁰ Personel PDZ pracuje w systemie rotacyjnym w tygodniowych zmianach w recepcji i w PDZ; jedna z pielęgniarek pełniła również funkcję pielęgniarki środowiskowej.

dokumentacji w zakresie przychodu i rozchodu szczepionek było zadaniem samodzielnie wykonywanym przez pielęgniarki, jednak wyłącznie w czasie pracy w PDZ. Stanowiło to konsekwencję rotacyjnego systemu pracy obowiązującego w Przychodni.

Badanie przeprowadzone na próbie sprawozdań według ilości szczepionek⁵¹ wykazało, że w ośmiu spośród 12 sprawozdań (67%) zamieszczono dane niespójne lub niezgodne z dokumentacją źródłową, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 418-428)

Wykaz osób uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych stanowił jedyną formę przekazywania PPIS w Nysie listy osób uchylających się od obowiązkowych szczepień ochronnych⁵². Do sierpnia 2022 r. przedmiotowy dokument przekazywano w formie odręcznie sporządzonej tabeli/listy. Konkretnie choroby, przeciwko którym osoby uchylające się zalegały, wskazywano w odpowiedzi na zapytania kierowane przez pracowników PSSE. Od września 2022 r. zgodnie z informacją uzyskaną w drodze korespondencji mailowej 30 sierpnia 2022 r. z PSSE, przedmiotowy wykaz sporządzano według wzoru załączonego do ww. korespondencji. Wzór formularza podzielony został na siedem kolumn o następujących nazwach: 1/ *Lp.*, 2/ *Imię i nazwisko dziecka adres*, 3/ *PESEL dziecka*, 4/ *Brakujące szczepienia obowiązkowe*, 5/ *Dane rodziców/opiekunów prawnych imię i nazwisko, PESEL, adres zamieszkania (kolumna podzielona na dwie części, jedna część dot. matki, druga – ojca)*, 6/ *Data i forma ostatniego powiadomienia opiekunów o obowiązku szczepień rok uznania środowiska za odporne*, 7/ *Przyczyna uchylania się od szczepień (odrębność kulturowa, religijna lub etniczna, wpływ środowisk propagujących medycynę alternatywną, wpływ ruchów antyszczepionkowych, wcześniej NOP u dziecka, inna przyczyna)*.

Osoby uchylające się od obowiązkowych szczepień ochronnych wykazywano w sposób narastający do momentu zgłoszenia się na szczepienie lub osiągnięcia wieku 20 lat. Osoba była wykazywana jako uchylająca się od obowiązku szczepień ochronnych bez znaczenia dla ilości szczepień, którym się nie poddała. Od września 2022 r. wskazywano poszczególne choroby, zgodnie z nazwą kolumny nr 4 przekazanego przez PSSE formularza.

Prezes Spółki wyjaśniła, że *poradnia kwalifikuje jako osoby uchylające się od obowiązku szczepień ochronnych rodziców dzieci niezgłaszających się w wyznaczonym terminie, na podstawie braku reakcji na kilkukrotne wezwania telefoniczne i sms-owe oraz podczas rejestracji dziecka do gabinetu lekarskiego – rodzic jest informowany o zaległym szczepieniu*. Pracownicy NZOZ ESKULAP dokumentowali fakt uchylania się rodziców od obowiązku szczepień w formie adnotacji zamieszczanych w: 1/ karcie uodpornienia dziecka; 2/ historii choroby; 3/ systemie mMedica. Prezes Spółki wyjaśniła, że *nie u wszystkich dzieci są złożone oświadczenia rodzica o niewyrażeniu zgody na szczepienia. Wynika to z faktu, że nie każdy rodzic wyraża zgodę na jego podpisanie. W niektórych wypadkach rodzic składa jedynie podpis w historii choroby pod informacją o zaległym szczepieniu*. Wskazała również, że *Poradnia nie posiada oficjalnych wytycznych co do zakwalifikowania rodzica/opiekuna dziecka jako opornego*.

(akta kontroli str. 63-75, 143a-147)

⁵¹ Badanie przeprowadzono na wszystkich 12 kwartalnych sprawozdania sporządzonych za okres objęty kontrolą, w badaniu weryfikowano dane zawarte w sprawozdaniu z dokumentacją źródłową dotyczącą trzech szczepionek.

⁵² W NZOZ ESKULAP nie sporządzano i nie przekazywano PPIS w Nysie *Sprawozdań rocznych o osobach uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych oraz o działaniach podejmowanych przez organy PPIS w celu egzekwowania jego wykonania przez osoby uchylające się*.

W odniesieniu do powyższych wyjaśnień Najwyższa Izba Kontroli zwraca jednak uwagę, że korespondencja mailowa z 30 sierpnia 2022 r., w której PSSE przekazała druk dotyczący środowisk uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych, zawierała informację: *Za osoby uchylające się od obowiązku szczepień ochronnych przyjmuje się te osoby, które nie wykonały obowiązku poddania się szczepieniom w terminach wezwań przez lekarza POZ (kontraktującego profilaktyczne świadczenia zdrowotne w ramach NFZ), nie przedstawiły zaświadczenia o wykonaniu szczepień spełniających kryteria dla wykonania tego obowiązku, u których nie stwierdzono przeciwwskazań stanowiących podstawę do odroczenia wykonania szczepienia.* Powyższe wytyczne, jak również treść uprzednio kierowanych pism⁵³ przez PPIS w Nysie do NZOZ ESKULAP stanowią odzwierciedlenie stanowiska Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczącego kryterium uznawania osób zobowiązanych do wykonywania obowiązku poddawania się szczepieniom ochronnym za osoby uchylające się od jego wykonania⁵⁴. Przedmiotowy dokument udostępniony został na portalu internetowym Medycyna Praktyczna w zakładce *Dla lekarzy*⁵⁵. W związku z tym, zdaniem NIK, informacje przekazane przez PSSE należy uznać za oficjalne wytyczne w zakresie sposobu kwalifikowania osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych.

(akta kontroli str. 63-65, 502-516)

W okresie objętym kontrolą w Przychodni nie były prowadzone kontrole przez pracowników PSSE. PPIS zawiadomił NZOZ ESKULAP pismem z 30 października 2023 r. o zamiarze wszczęcia kontroli w zakresie m.in. wykonawstwa szczepień ochronnych. W odpowiedzi na przedmiotowe zawiadomienie Przychodnia skierowała pismo z prośbą o *odroczenie terminu kontroli do 31 marca 2024 r., powołując się na przepisy prawne dotyczące prowadzenia więcej niż jednej kontroli w działalności gospodarczej.*

(akta kontroli str. 213-214c)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Personel Przychodni nie odnotował w kartach uodpornienia faktu poinformowania o obowiązku poddania się obowiązkowemu szczepieniu ochronnemu 57 spośród 150 osób objętych próbą badawczą⁵⁶ oraz ponownego poinformowania 10 spośród 45 osób niezaszczepionych, których pierwsze poinformowanie odnotowano w karcie uodpornienia. Nie odnotowywano również ww. czynności w dokumentacji medycznej wymienionej w § 9 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.⁵⁷ prowadzonej dla ww. 150 pacjentów. Powyższe stanowiło naruszenie regulacji zawartej w § 9 ust. 4 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.⁵⁸ Prezes Spółki wyjaśniła, że *brak adnotacji wpisów powiadomień wynika ze specyfiki pracy oraz rejestracji osobistej/telefonicznej do poradni dzieci zdrowych. W związku z ustną informacją przekazywaną podczas rejestracji (parter) karty i zeszyty pacjentów znajdujące się w poradni dzieci zdrowych (II piętro) nie są dostępne. Natomiast w wyjaśnieniu braku adnotacji dotyczącej informowania o obowiązku*

⁵³ Tj. pismo nr EP.4114.6.2014.EK z 24 września 2014 r. oraz pismo nr EP.4112.6.2019.EK z 27 marca 2019 r.

⁵⁴ Opublikowanego 30 czerwca 2014 r., zaktualizowane 18 maja 2015 r.

⁵⁵ <https://www.mp.pl/szczepienia/prawo/aktyprawne/118183,stanowisko-glownego-inspektora-sanitarnego-dot-zagadnienia-kryterium-uznawania-osob-zobowiazanych-do-wykonania-obowiazku-poddawania-sie-szczepieniom-ochronnym-za-osoby-uchylajace-sie-od-jego-wykonania>.

⁵⁶ 10 spośród ww. 57 osób nie zostało zaszczepionych do dnia przeprowadzenia czynności kontrolnych, tj. do 31 stycznia 2024 r.

⁵⁷ § 12 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r.

⁵⁸ § 12 ust. 3 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r.

poddania się szczepieniom ochronnym w dokumentacji medycznej Prezes Spółki wskazała, że informowanie o ww. obowiązku *odbywa się podczas każdej wizyty szczepiennej oraz w Poradni Dzieci Chorych w formie ustnej.*

(akta kontroli str. 173-184, 316-327, 371-376)

2. Dokumentacja medyczna sześciu spośród 75 osób objętych próbą badawczą nie zawierała pisemnej zgody na wykonanie obowiązkowego szczepienia ochronnego, co stanowiło naruszenie wymogów wynikających z § 7 ust. 1-2 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r. w związku z art. 17 ust. 1-2 oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta⁵⁹. W trzech spośród ww. sześciu przypadków w dokumentacji medycznej złożony został podpis pod adnotacją dotyczącą przeprowadzonego badania lekarskiego, jednak bez wskazania daty oraz informacji, czy zgoda dotyczy wykonania szczepienia, czy przeprowadzenia badania.

Prezes Spółki wyjaśniła, że w ww. przypadkach podpis opiekuna osoby zobowiązanej do zaszczepienia nie został złożony w wyniku nieuwagi lekarza. Natomiast sytuacje, w których podpis opiekuna osoby zobowiązanej do zaszczepienia został złożony pod adnotacją dotyczącą badania lekarskiego spowodowane zostały sytuacją mającą miejsce podczas wizyty – reakcją dziecka oraz skupieniem uwagi personelu na dziecku, czego efektem było nieuzupełnienie dokumentacji.

Lekarze pediatrzy przeprowadzający przedmiotowe badania kwalifikacyjne wyjaśnili, że ww. braki w dokumentacji medycznej spowodowane były: 1/ w jednym przypadku *przyjęciem dziecka w poradni dzieci chorych, a w związku z brakiem dolegliwości i informacją o zaległym szczepieniu, odesłaniem do szczepienia;* 2/ w pięciu przypadkach *stresującą sytuacją, płaczem dziecka i faktem, że matka uspokajając dziecko zapomniała podpisać zgodę na szczepienie.*

(akta kontroli str. 294-315, 379-387, 450, 458)

3. W okresie objętym kontrolą personel Przychodni wykonujący obowiązkowe szczepienia ochronne dzieci i młodzieży dokonywał wpisów w kartach uodpornienia z naruszeniem regulacji §§ 9 i 10 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.⁶⁰ Stwierdzone nieprawidłowości w zakresie dokonywanych wpisów w kartach uodpornienia dotyczyły: 1/ odnotowania wpisów w sposób odmienny niż odręczne pismo⁶¹; 2/ odnotowania wpisu, w którym nie zamieszczono jednego z elementów wskazanych w karcie uodpornienia⁶²; 3/ odnotowania wpisu w nieodpowiedniej części dokumentu⁶³.

⁵⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1545, ze zm.

⁶⁰ Od 1 października 2023 r. przedmiotowe zagadnienie uregulowano w §§ 12-13 ww. rozporządzenia w sprawie szczepień z 2023 r.

⁶¹ Dotyczyło wpisów 48 osób, w których zamieszczono informacje z wykorzystaniem naklejki pochodzącej z ampułkostrzykawki podanej szczepionki (odpowiednio osoby zaszczepione zgodnie z PSO obowiązującym: a/ w 2021 r. – 24 osoby w drugim roku życia, b/ w 2022 r. – 11 osób w szóstym roku życia i 13 osób w 10. roku życia).

⁶² Dotyczyło wpisów 40 osób; odpowiednio osoby zaszczepione zgodnie z PSO obowiązującym: a/ w 2021 r. - 10 osób w drugim roku życia (sześć wpisów – brak godziny zaszczepienia, dwa wpisy – brak miejsca podania szczepionki, dwa wpisy – brak podpisu osoby wykonującej szczepienie), b/ w 2022 r. – cztery osoby w szóstym roku życia (jeden wpis – brak godziny zaszczepienia, jeden wpis – brak miejsca podania szczepionki, dwa wpisy – brak podpisu osoby wykonującej szczepienie) i cztery osoby w 10. roku życia (jeden wpis – brak godziny zaszczepienia, dwa wpisy – brak podpisu lekarza kwalifikującego, jeden wpis – brak miejsca podania szczepionki), c/ w 2023 r. – 10 osób w 14. roku życia (trzy wpisy – brak podpisu osoby wykonującej szczepienie, cztery wpisy – brak podpisu lekarza kwalifikującego, trzy wpisy – brak podpisów osoby wykonującej szczepienie i lekarza kwalifikującego) i 12 osób w 19. roku życia (12 wpisów – brak podpisu lekarza kwalifikującego).

⁶³ Dotyczyło wpisów 44 osób; odpowiednio osoby zaszczepione zgodnie z PSO obowiązującym: a/ w 2021 r. – 25 osób w drugim roku życia (52 wpisy – nr serii szczepionki zamieszczono w rubryce *nazwa szczepionki*, jeden wpis – nr serii szczepionki w rubryce *data i godzina wykonania szczepienia*, jeden wpis – podpis osoby wykonującej szczepienie zamieszczono w rubryce *nr serii szczepionki*),

Prezes Spółki wyjaśniła, że stwierdzone naruszenia w zakresie odnotowania wpisów w sposób odmienny niż odrębne pismo spowodowane były użyciem naklejki załączonej do szczepionki, zawierającej informacje dotyczące serii i daty ważności. Przedmiotową naklejkę umieszczano na karcie uodpornienia w celu udokumentowania podania szczepionki. Podkreśliła również, że stosowanie naklejki z informacjami o szczepionce pozwala na zamieszczenie w dokumentacji danych bez konieczności ich przenoszenia do rubryk w kartach uodpornienia. Informacje są czytelne, a personel może poświęcić więcej czasu pacjentowi. W odniesieniu do wpisów, w których nie zamieszczono jednego (lub więcej) elementów wskazanych w karcie uodpornienia wskazała, że sytuacje te spowodowane zostały nieuwagą osoby szczepiącej i/lub wynikły z sytuacji mającej miejsce podczas procesu szczepienia, tj. reakcją dziecka, na którym skupiona jest cała uwaga personelu szczepiącego lub dużą liczbą osób szczepionych. W zakresie odnotowania wpisu w nieodpowiedniej rubryce karty uodpornienia Prezes Spółki wskazała następujące przyczyny: 1/ sytuacja mająca miejsce podczas procesu szczepienia; 2/ niewystarczająca wielkość rubryk przeznaczonych do zamieszczenia informacji; 3/ nieuwaga osoby szczepiącej; 4/ brak wymogu wprowadzenia adnotacji dotyczącej godziny zaszczepienia w rocznikach 2017 i starszych. Powyższe wyjaśnienia są zgodne z informacjami przekazanymi przez pielęgniarki z PDZ.

(akta kontroli str. 188-209, 328, 387-388, 481-482, 486-487, 491-492)

4. Przychodnia nie wykazywała w sprawozdaniach rocznych MZ-54, sprawozdaniach według kart uodpornienia oraz w wykazach osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych karty uodpornienia dziecka, którego rodzice nie złożyli w NZOZ ESKULAP deklaracji wyboru świadczeniodawcy świadczeń z zakresu POZ oraz lekarza POZ. Powyższe stanowiło zaniechanie obowiązku wynikającego z art. 17 ust. 8 pkt 2 ustawy o zapobieganiu zakażeń oraz § 13 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r. w związku z art. 26 ust. 3 pkt 2 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.

Prezes Spółki w złożonych wyjaśnieniach poinformowała, że w przedmiotowych sprawozdaniach nie wykazano ww. karty uodpornienia w związku z informacją przekazaną przez matkę dziecka ustnie, a następnie w formie pisemnej dot. rezygnacji z opieki w NZOZ ESKULAP, braku zgody na przetwarzanie danych dziecka, prośbą rodzica o zarchiwizowanie karty uodpornienia dziecka oraz brakiem zgody na posługiwanie się danymi na potrzeby dokumentacji wewnętrznej NZOZ ESKULAP.

(akta kontroli str. 493-498)

5. Kwartalne sprawozdania z przeprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych obejmujących okres od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2023 r. sporządzano i przekazywano do PSSE z naruszeniem przepisów §§ 13-14 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.

a/ Spośród 12 sprawozdań według kart uodpornienia sporządzonych za okres objęty kontrolą, w 11 przypadkach nie wskazano informacji w Dziale 2., tj. liczby osób

b/ w 2022 r. – siedem osób w szóstym roku życia (siedem wpisów – nr serii szczepionki odnotowano w rubryce nazwa szczepionki, jeden wpis – miejsce wykonania szczepionki odnotowano w rubryce nr serii szczepionki, trzy wpisy – podpis osoby wykonującej szczepienie zamieszczono w rubryce nr serii szczepionki) i osiem osób w 10. roku życia (siedem wpisów – nr serii szczepionki wskazano w rubryce nazwa szczepionki, jeden wpis odnotowano w wierszu szczepień w 6. roku życia, a następnie zamieszczono strzałkę kierującą do wiersza szczepień w 10. roku życia), c/ w 2023 r. – trzy osoby w 14. roku życia (jeden wpis – nr serii szczepionki odnotowano w rubryce podpis lekarza kwalifikującego, dwa wpisy – podpis osoby wykonującej szczepienie zamieszczono w rubryce podpis lekarza kwalifikującego) i jedna osoba w 19. roku życia (podpis osoby wykonującej szczepienie zamieszczono w rubryce podpis lekarza kwalifikującego).

uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych, pomimo że od czwartego kwartału 2021 r. występowały takie przypadki⁶⁴.

Prezes Spółki wyjaśniła, że *sprawozdania, które były zdawane w Sanepidzie, przyjmowane były bez zastrzeżeń.*

b/ W okresie objętym kontrolą spośród 24 sprawozdań kwartalnych przekazanych do PSSE dwa sprawozdania⁶⁵ przekazane zostały z naruszeniem terminów określonych w §§ 13-14 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.

W wyjaśnieniach Prezes Spółki wskazała, że *sprawozdanie według kart uodpornienia za drugi kwartał 2021 r. przekazano PPIS 13 lipca 2021 r. w związku z trwającą pandemią COVID-19 oraz utrudnieniami wynikającymi z funkcjonowania w zmienionych warunkach. Wszelkie dane oraz informacje przekazywane, konsultowane oraz zatwierdzane były telefonicznie z PSSE. Brak możliwości bezpośredniego dostępu do budynku wpłynął na termin przekazania, który wyznaczony został telefonicznie przez PSSE. W odniesieniu do sprawozdania według kart uodpornienia za czwarty kwartał 2021 r. Prezes Spółki poinformowała, że sprawozdanie przekazano 10 stycznia 2022 r, po naniesieniu poprawek.*

c/ Wszystkie sprawozdania według ilości szczepionek przekazane do PSSE w okresie objętym kontrolą sporządzono na wzorze odmiennym od określonego w § 14 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r. i/lub pozostawiano w nich nieuzupełnione rubryki.

Pielęgniarka z PDZ wyjaśniła, że *pozostawianie części rubryk nieuzupełnionych wynikało z tego, że pracownicy PSSE nie wymagali danych w tym zakresie, przyjmowali sprawozdania bez zastrzeżeń oraz nie kierowali żadnych uwag w temacie wykazywanych danych. Formularze sprawozdań do czasu przejścia na emeryturę pielęgniarki koordynującej przekazywane były przez tę osobę. Natomiast sprawozdania sporządzone za 2023 r. sporządzałam na wzorze otrzymanym z PSSE, przekazany mi przez koordynatora. Powyższe potwierdziła Prezes Spółki w złożonych wyjaśnieniach.*

d/ Spośród 24 kwartalnych sprawozdań sporządzonych za okres objęty kontrolą 22 przekazano osobiście pracownikowi PSSE. Przedmiotowa forma wykraczała poza sposoby określone w §§ 13-14 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.

Prezes Spółki wyjaśniła, że *sposób przekazania sprawozdań wynikał z wytycznych ustalonych z PSSE w Nysie. Powyższe formy przekazywania sprawozdań były konsultowane, ustalone oraz akceptowane przez PSSE w Nysie.*

(akta kontroli str. 126, 220, 224, 409-412, 430-431, 464, 497)

6. W okresie objętym kontrolą personel Przychodni nie sporządził ani też nie przekazał do PSSE pięciu wykazów osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych⁶⁶, pomimo że od czwartego kwartału 2021 r. występowały przypadki uchylania się od obowiązku szczepień ochronnych⁶⁷. Powyższe stanowiło naruszenie

⁶⁴ Odpowiednio: wykaz przekazany 10 stycznia 2022 r. – 14 osób, wykaz przekazany 30 grudnia 2022 r. – 32 osoby, wykaz przekazany 31 marca 2023 r. – 68 osób, wykaz przekazany 10 stycznia 2024 r. – 310 osób. Dane wszystkich 14 osób ujęte w wykazie przekazanym do PSSE w Nysie 10 stycznia 2022 r., ujęto również w wykazie przekazanym 10 stycznia 2024 r. (wersja ostateczna i zweryfikowana).

⁶⁵ Dotyczy sprawozdań według kart uodpornienia za drugi kwartał 2021 r. (przekazanego 13 lipca 2021 r.) oraz za czwarty kwartał 2021 r. (przekazanego 10 stycznia 2022 r.).

⁶⁶ Wykazy imienne stanowiące załącznik do sprawozdania według kart uodpornienia za pierwszy kwartał 2022 r., drugi kwartał 2022 r., trzeci kwartał 2022 r., drugi kwartał 2023 r. oraz trzeci kwartał 2023 r.

⁶⁷ Odpowiednio: wykaz przekazany 10 stycznia 2022 r. – 14 osób, wykaz przekazany 30 grudnia 2022 r. – 32 osoby, wykaz przekazany 31 marca 2023 r. – 68 osób, wykaz przekazany 10 stycznia 2024 r. – 310 osób. Dane wszystkich 14 osób ujęte w wykazie przekazanym do PSSE w Nysie 10 stycznia 2022 r., ujęto również w wykazie przekazanym 10 stycznia 2024 r. (wersja ostateczna i zweryfikowana).

art. 17 ust. 8 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi oraz § 13 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.

Personel NZOZ ESKULAP załączył wykazy osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych do sprawozdań według kart uodpornienia sporządzonych za: czwarty kwartał 2021 r., czwarty kwartał 2022 r., pierwszy kwartał 2023 r. oraz czwarty kwartał 2023 r. Do pozostałych sprawozdań nie dołączono imiennych wykazów osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych, o których mowa w dziale drugim przedmiotowego sprawozdania, pomimo że wszystkie osoby wskazane w pierwszym wykazie przekazany w okresie objętym kontrolą wykazano również w ostatniej liście osób uchylających się od przedmiotowego obowiązku. Powyższe jednoznacznie wskazuje, że od czwartego kwartału 2021 r. w Przychodni występowały przypadki osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych. Prezes Spółki wyjaśniła, że nieprzekazanie ośmiu spośród 12 przedmiotowych wykazów związane było z *sytuacją epidemiologiczną na świecie, spowodowaną COVID-19. Dostęp do opieki medycznej był bardzo ograniczony obostrzeniami epidemiologicznymi na świecie, co przyczyniło się do dużego lęku u rodziców i pomimo rozmów telefonicznych odmawiali szczepienia lub informowali nas, że zgłoszą się w późniejszym terminie. Z tego względu nie mogliśmy wykazać do Sanepidu listy osób z zaległymi szczepieniami.*

Jednak z informacji pozyskanych w trakcie kontroli z PSSE w Nysie wynikało, że PPIS uznał złożone wykazy za obowiązujące w kolejnych kwartałach do momentu złożenia przez NZOZ ESKULAP sprawozdania według kart uodpornienia wraz z nowym wykazem.

(akta kontroli str. 136-139, 143a-147, 262-282, 402, 402a)

7. Dane wykazane we wszystkich sprawozdaniach według kart uodpornienia w zakresie osób urodzonych w 2020 r. były prawidłowe, tj. zgodne z dokumentacją źródłową. Natomiast dane za pierwszy kwartał 2023 r. wykazane w poszczególnych rubrykach sprawozdania dotyczącego liczby kart uodpornienia osób urodzonych w 2017 r. były niespójne. Stanowiło to naruszenie obowiązku wynikającego z art. 17 ust. 8 pkt 2 w związku z ust. 8 pkt 1 tego artykułu ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi oraz § 13 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r.

Badanie przeprowadzone na próbie kart uodpornienia osób urodzonych w latach 2005, 2010, 2013, 2017, 2019 oraz 2020 wykazało, że we wszystkich sprawozdaniach według kart uodpornienia sporządzonych w okresie objętym kontrolą wykazywane liczby kart uodpornienia osób urodzonych w 2020 r. były spójne z danymi wynikającymi ze sprawozdania w okresach poprzedzających i następujących po okresie sprawozdawczym⁶⁸. Jednocześnie liczba kart uodpornienia osób z rocznika 2020 wykazana w sprawozdaniu za czwarty kwartał 2023 r. (107) była niezgodna z liczbą kart uodpornienia udostępnioną kontrolerowi NIK (108).

Prezes Spółki wyjaśniła, że powodem powyższej rozbieżności było *niedoliczenie jednej karty, pozostającej w dokumentacji udostępnionej na potrzeby kontroli. Podczas udostępniania kontrolerowi NIK kart uodpornienia w listopadzie 2023 r. (przed sporządzeniem sprawozdania za czwarty kwartał 2023 r.) jedna z kart pozostała poza dokumentacją wewnętrzną PDZ. Przedmiotowy dokument załączono do złożonych wyjaśnień⁶⁹.*

⁶⁸ Nie dotyczy: okresu poprzedzającego sprawozdanie za pierwszy kwartał 2021 r. oraz okresu następującego po sprawozdaniu za czwarty kwartał 2023 r.

⁶⁹ Karta uodpornienia R.M., urodzonej w czerwcu 2020 r.

Odnosząc się do powyższych wyjaśnień, Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że dane w zakresie liczby kart uodpornienia osób urodzonych w 2020 r.⁷⁰ wykazane we wszystkich sprawozdaniach przekazanych w okresie objętym kontrolą do PSSE były spójne, a przedmiotowa karta uodpornienia została włączona do dokumentacji NZOZ ESKULAP 23 lipca 2020 r.

W zakresie liczby kart uodpornienia osób z rocznika 2017 wykazanej w sprawozdaniu za pierwszy kwartał 2023 r. ustalono, że liczba kart wykazana według stanu na ostatni dzień poprzedniego okresu sprawozdawczego stanowiła prawidłową wartość. Natomiast liczba kart wskazana według stanu na ostatni dzień okresu sprawozdawczego była niezgodna⁷¹ z liczbą kart wynikającą z obliczeń wykonanych na podstawie danych wskazanych w sprawozdaniu w rubrykach dotyczących założenia kart w Poradni i otrzymania kart od innych podmiotów (kolumny nr 2 i 3 w sprawozdaniu). Liczba kart wskazana w sprawozdaniu na koniec okresu sprawozdawczego była zgodna z dokumentacją źródłową, tj. z liczbą kart uodpornienia przechowywanych w Przychodni.

W powyższym zakresie Prezes Spółki złożyła wyjaśnienia, w których wskazała, że przedmiotowa omyłka wynika z *powodu błędu popełnionego podczas przenoszenia danych z roboczej wersji na właściwy druk sprawozdawczy.*

(akta kontroli str. 82, 221, 413, 467-472)

8. W ośmiu⁷² spośród 12 sprawozdań według ilości szczepionek sporządzonych w okresie objętym kontrolą zamieszczono nieprawidłowe dane, tj. niespójne lub niezgodne z dokumentacją źródłową. Przedmiotowe rozbieżności dotyczyły m.in. omyłek podczas liczenia (tj. błędnego sumowania danych/zapisów dotyczących wykorzystanych dawek lub odejmowania pozostałych do wykorzystania preparatów), wykazania danych w nieprawidłowych wierszach (dotyczących innych preparatów), omyłek podczas przepisywania danych z dokumentacji źródłowej do formularzy sprawozdań (pomimo poprawnych obliczeń w dokumentacji źródłowej w sprawozdaniu zamieszczono dane odmienne). Stanowiło to naruszenie obowiązku wynikającego z art. 17 ust. 8 pkt 2 ustawy o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi oraz § 14 rozporządzenia w sprawie szczepień z 2011 r. Pielęgniarka z PDZ wyjaśniła, że *podstawową przyczyną błędów są omyłki w liczeniu, nanoszeniu danych na druki sprawozdań oraz przeoczenia części danych wskazanych w dokumentacji źródłowej. Znaczna część danych nieprawidłowo wykazanych w sprawozdaniu, w dokumentacji źródłowej odnotowana była w sposób prawidłowy i zgodny ze stanem faktycznym, a błąd powstał jedynie w trakcie wpisywania danych do formularza.*

Prezes Spółki wskazała, że przyczynami niezgodności danych wykazanych w sprawozdaniach z danymi w dokumentacji źródłowej były: 1/ błędy rachunkowe, 2/ błędne naniesienia przez pracownika PDZ danych na formularz kwartalny, 3/ błędnie wprowadzony zapis zużycia szczepionki, 4/ błędne wydania przez PSSE liczby dawek szczepionki.

(akta kontroli str. 418-428, 431, 464)

⁷⁰ Tj. liczby kart według stanu w ostatnim dniu poprzedniego okresu sprawozdawczego (kolumna nr 1) powiększona o liczbę kart założonych przez składającego sprawozdanie (kolumna nr 2) i liczbę kart otrzymanych od innych podmiotów (kolumna nr 3) oraz pomniejszona o liczbę kart usuniętych z kartoteki z powodów zgonów, emigracji (kolumna nr 4) i liczbę kart przekazanych innym podmiotom (kolumna nr 5).

⁷¹ W sprawozdaniu rocznym MZ-54 wykazano 162 karty uodpornienia, natomiast według obliczeń wykonanych na podstawie danych wskazanych w sprawozdaniu w rubrykach dotyczących założenia kart w Poradni i otrzymania kart od innych podmiotów wynika, że powinno ich być 161.

⁷² Dotyczy sprawozdań za: 1/ pierwszy kwartał 2023 r., 2/ czwarty kwartał 2023 r., 3/ pierwszy kwartał 2022 r., 4/ drugi kwartał 2022 r., 5/ trzeci kwartał 2022 r., 6/ drugi kwartał 2021 r., 7/ trzeci kwartał 2021 r., 8/ czwarty kwartał 2021 r.

OCENA CZĄSTKOWA

Personel Przychodni informował o obowiązku szczepień ochronnych, dokumentował podejmowane w tym zakresie czynności oraz monitorował proces związany z powiadamianiem i zaszczepieniem osób podlegających ww. obowiązkowi. W jednostce kontrolowanej nie sformułowano pisemnych procedur dotyczących działań mających na celu realizację obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży oraz reagowania w sytuacji uchylania się od tego obowiązku. Zasady postępowania oraz zadania poszczególnych pracowników zostały przekazane w formie ustnej. Sposób wykonywania zadań w zakresie powiadamiania oraz wykonywania szczepień ochronnych odpowiadał zasadom przyjętym w jednostce. Nie zagwarantowało to jednak zamieszczenia w dokumentacji medycznej każdego pacjenta pełnej adnotacji dotyczącej wykonania szczepienia, powiadomienia o obowiązku szczepienia, czy wyrażenia zgody na zaszczepienie. Wiodącą rolę w procesie wykonywania obowiązkowych szczepień ochronnych pełnił personel pielęgniarski PDZ, a wszystkie osoby wykonujące szczepienia ochronne posiadały wymagane kwalifikacje. Kontrolowana jednostka nie wykazywała w sprawozdaniach rocznych MZ-54, sprawozdaniach według kart uodpornienia oraz w wykazach osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych karty uodpornienia dziecka, którego rodzice nie złożyli w NZOZ ESKULAP deklaracji wyboru świadczeniodawcy świadczeń z zakresu POZ oraz lekarza POZ (kartę zarchiwizowano w NZOZ ESKULAP). W całym okresie objętym kontrolą w Przychodni sporządzano i przekazywano do PSSE określone przepisami sprawozdania. Stwierdzono jednak przypadki m.in. sporządzenia sprawozdań na niewłaściwym wzorze formularza oraz przekazania ich z naruszeniem terminu i/lub sposobu określonego w przepisach. Personel Przychodni przekazywał PPIS informacje o osobach uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych. Zaniechano jednak przekazania pięciu imiennych wykazów, pomimo że od czwartego kwartału 2021 r. występowały przypadki osób uchylających się od realizacji tego obowiązku szczepień ochronnych.

OBSZAR

2. Działania oświatowo-zdrowotne jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży

Opis stanu faktycznego

W latach 2021-2023 podejmowano działania mające na celu profilaktykę i edukację dotyczącą korzyści z zaszczepiania dzieci i młodzieży oraz skutków niezaszczepienia.

Działania profilaktyczno-edukacyjne prowadzone przez personel NZOZ ESKULAP obejmowały przede wszystkim: 1/ edukację w czasie wizyty patronażowej, podczas której pracownicy przekazywali informacje dotyczące obowiązkowych i zalecanych szczepień ochronnych oraz odpowiadali na pytania rodziców w tym zakresie; 2/ przekazanie rodzicom pakietu ulotek dotyczących kalendarza szczepień oraz informacji o rzetelnej stronie internetowej zawierającej informacje na temat szczepień⁷³; 3/ udostępnienia na terenie przychodni plakatów i ulotek dotyczących kalendarza szczepień.

Badanie przeprowadzone na próbie 75 losowo wybranych osób⁷⁴ zobowiązanych do zaszczepienia w latach 2021-2023 zgodnie z PSO wykazało, że w dokumentacji medycznej 50 osób (67%) zamieszczono adnotacje dotyczące przekazania informacji

⁷³ Strona internetowa dot. szczepień www.szczepienia.pl.

⁷⁴ Badaniem objęto: a/ 25 osób, które w 2021 r. powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi w PSO w drugim roku życia, b/ 14 osób, które w 2022 r. powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi w PSO w szóstym roku życia, c/ 11 osób, które w 2022 r. powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi w PSO w 10. roku życia, d/ 12 osób, które w 2023 r. powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi w PSO w 14. roku życia oraz e/ 13 osób, które w 2023 r. powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi w PSO w 19. roku życia.

w zakresie szczepień ochronnych, przy czym jedynie w dziewięciu przypadkach przedmiotowego zapisu dokonał lekarz. Spośród pozostałych 25 osób objętych badaniem w dokumentacji medycznej 18 osób (24%) znajdowały się zapisy dotyczące szczepień ochronnych w innym zakresie niż działania edukacyjne⁷⁵, stanowiące jednak potwierdzenie podjętych działań edukacyjnych⁷⁶. Natomiast w przypadku siedmiu osób dokumentacja medyczna nie zawierała zapisów potwierdzających podjęcie działań edukacyjnych (9%). Działania podejmowane przez personel Przychodni w formie komunikacji telefonicznej opisane zostały w pkt 1 obszaru 1. W zakresie komunikacji w postaci wiadomości SMS przedłożono kontrolującemu wydruki wiadomości, które 28 lutego 2024 r. zapisane były w pamięci telefonu służbowego personelu⁷⁷. Przeprowadzone w trakcie kontroli oględziny pomieszczeń Przychodni potwierdziły podejmowane przez personel Poradni działania profilaktyczno-edukacyjne w zakresie udostępniania na terenie przychodni plakatów oraz ulotek dotyczących obowiązującego kalendarza szczepień. Przedmiotowe materiały udostępniono w korytarzu rejestracji, w PDZ oraz w Poradni Dzieci Chorych. Prezes Spółki poinformowała, że *Przychodnia nie posiada dokumentacji potwierdzającej podejmowanie przez personel przedmiotowych działań*. Prezes Spółki wskazała też, że podejmowane przez personel Przychodni działania skierowane są na jak największą ilość powiadomień i rozmów z rodzicami dzieci z zaległymi szczepieniami, oraz wezwania do zaległych szczepień młodzieży. *Częstotliwość zależna jest od zgłaszania się roczników danej populacji do szczepień obowiązkowych, w przypadku niezgłaszania się otrzymują informację o zaległym szczepieniu*. Przedmiotowe działania miały na celu zwiększenie wyszczepienia populacji, a także wdrożenie działań zapobiegawczych, które przyczyniłyby się do zwiększenia wyszczepialności oraz zbudowania zaufania do systemu opieki zdrowotnej. Prezes Spółki wskazała również inne rodzaje działań profilaktyczno-edukacyjnych podejmowanych przez personel, w tym uczestnictwo w *programach szczepiennych sponsorowanych przez Unię Europejską (pneumokoki) oraz oplakatowanie i współpracę z dyrekcją żłobków dotyczącą szczepienia przeciw ospie*. W okresie objętym kontrolą w Przychodni nie realizowano programów zdrowotnych i programów polityki zdrowotnej w zakresie obowiązkowych szczepień ochronnych⁷⁸. Prezes Spółki poinformowała o współpracy personelu Przychodni z *pielęgniarkami szkolnymi prowadzącymi oświatę zdrowotną dot. uczniów szkół podstawowych oraz średnich, w ramach której przekazywane są informacje przypominające o konieczności zgłoszenia się do szczepienia*.

⁷⁵ W przypadku trzech osób wystawiono skierowanie do Poradni Immunologicznej celem ustalenia kalendarza szczepień w związku z przybyciem dziecka z innego kraju, w jednym przypadku podpisana odmowa szczepień do czasu ukończenia przez dziecko szóstego miesiąca życia, w 13 przypadkach informacja na temat wyrażenia zgody na wykonanie szczepienia (dotycząca dzieci, których pierwsza wizyta szczepienna miała miejsce w czasie pandemii COVID-19, w przypadku jednej osoby adnotacja dotycząca skierowania do neurologa i psychologa obok niepodpisanej przez rodzica zgody na szczepienie, w przypadku jednej osoby przybyłej z innej placówki POZ podczas pierwszej wizyty adnotacja na temat braku karty uodpornienia w Przychodni).

⁷⁶ Dotyczy dwóch osób przybyłych z innych krajów kierowanych do Poradni Immunologicznej w celu ustalenia kalendarza szczepień, 15 osób, którym informacje w zakresie szczepień ochronnych nie przekazano w formie wizyty patronażowej z powodu pandemii COVID-19 (przedmiotowe informacje przekazano w formie teleporady) oraz jednej osoby zapisanej do NZOZ ESKULAP w 10. roku życia, której karta uodpornienia przekazana została do Przychodni po terminie pierwszej wizyty w Poradni.

⁷⁷ Dziewięć wiadomości skierowanych do siedmiu osób (opiekunów dzieci, które nie zostały zaszczepione zgodnie z PSO).

⁷⁸ Prowadzono działania profilaktyczne i edukacyjne dotyczące korzyści z zaszczepienia dzieci i młodzieży oraz skutków niezaszczepiania poprzez realizację programów w zakresie szczepień nieobowiązkowych: 1/ Program Szczepienia przeciw HPV, 2/ Program Szczepienia przeciw ospie, 3/ Program Szczepienia przeciw COVID-19.

Prezes Spółki zaznaczyła, że w okresie objętym kontrolą Przychodnia nie otrzymała materiałów dotyczących profilaktyki/edukacji w zakresie obowiązkowych szczepień ochronnych od PPIS, Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego lub Głównego Inspektora Sanitarnego. Wskazała również, że personel nie podejmował działań w celu uzyskania takich materiałów od ww. podmiotów, a pracownicy korzystali z materiałów uzyskanych od firm farmaceutycznych.

Jak przyznała Prezes Spółki w okresie objętym kontrolą zaobserwowano zjawisko odmawiania szczepienia dzieci przez rodziców przeciwko chorobom wymienionym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z (...) 2011 r. oraz w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z (...) 2023 r. w sprawie (...) szczepień (...). Wśród przyczyn tego zjawiska wskazała: 1/ sytuację epidemiologiczną na świecie spowodowaną COVID-19, która spowodowała obawę rodziców o nałożenie się choroby po zaszczepieniu; w konsekwencji wydłużył się okres nieszczepienia dzieci; 2/ ruchy antyszczepionkowe oraz głośna sprawa dotycząca szczepionki, która miała wywoływać autyzm u dzieci; 3/ brak zaufania do firm farmaceutycznych i bezpieczeństwa stosowania szczepionek oraz ryzyko wystąpienia niepożądanych odczynów poszczepiennych; 4/ przekonania religijne.

(akta kontroli str. 31-32, 53-62, 327, 329, 376, 417-417c, 432-443)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Personel NZOZ ESKULAP podejmował działania profilaktyczne i edukacyjne w zakresie szczepień ochronnych, jednak w Przychodni występowały przypadki braku dokumentowania przedmiotowych czynności. Działania podejmowane przez pracowników Poradni ukierunkowane były na powiadomienia o obowiązku zaszczepienia oraz rozmowy z rodzicami dzieci z zaległymi szczepieniami. W okresie objętym kontrolą w Przychodni nie realizowano programów zdrowotnych i programów polityki zdrowotnej w zakresie obowiązkowych szczepień ochronnych, jednak podejmowano aktywne uczestnictwo w programach zdrowotnych w zakresie zalecanych szczepień ochronnych. Podstawowym celem podejmowanych działań było zwiększenie wyszczepienia populacji oraz wdrożenie działań zapobiegawczych, które przyczyniłyby się do zbudowania zaufania do systemu opieki zdrowotnej.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski

Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. Zapewnienie odnotowywania w dokumentacji medycznej wszystkich przypadków poinformowania o obowiązku poddania się obowiązkowemu szczepieniu ochronnemu.
2. Zapewnienie każdorazowego zamieszczania w dokumentacji medycznej podpisanej zgody pacjenta lub jego rodzica albo opiekuna prawnego na wykonanie szczepienia.
3. Zapewnienie dokonywania wpisów potwierdzających przeprowadzenie obowiązkowego szczepienia ochronnego ze wskazaniem wszystkich wymaganych informacji zamieszczonych w przeznaczonych do tego miejscach karty uodpornienia.
4. Podjęcie działań zapewniających sporządzanie sprawozdań według zasad określonych przepisami, zawierających kompletne, spójne i zgodne

z dokumentacją źródłową dane oraz przekazywanie ich z zachowaniem obowiązujących w tym zakresie terminów.

5. Zapewnienie pełnej realizacji obowiązku sporządzania i przekazywania PPIS w Nysie informacji o wszystkich osobach uchylających się od szczepień w formie raportu o przypadkach niewykonania obowiązkowych szczepień ochronnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 29 marca 2024 r.

	Najwyższa Izba Kontroli
	Delegatura w Opolu
	Dyrektor
	Janusz Madej
	Wicedyrektor
Kontroler	
Agnieszka Haba	
specjalista kontroli państwowej	
/ - /	/ - /
.....
podpis	podpis